

Pan kontribuční zkrkl směje se:

"I ty šelmo kantorská! Všecka společnost se hlasem směla kantorovu nápadu a jak vybíral sobotoles od zámeckých pánů a dále po stole. Na partyse dopadaly mince stříbrné i měděné. Zatím hospodyně plnila Marjánčinu mošnu a sytila kluky z kantorova sboru. V tom přiběhl Háječ do světnice a kynul rychtářovi, jenž seděl poblíže pánů, s nimi hlavně vedl "diskurs". Vavák, vida, že tu nějaká zvláštní novina, vstal. I uslyšel zvláštní raport, že pryč je tu ve vsi takový divný člověk, že rozdává..."

Nežli dořečí, ozvalo se mocně u vysazených dveří: "Pochválen Pán Ježíš Kristus!"

Všichni přestali jísti; i kantor, jenž právě usedl na rychtářčino vybidnutí a s velikou chutí se pouštěl do husího stehýnka, se obrátil. Ve dveřích stál muž prostřední postavy, v tmavomodrém límečném pláští, v čepici do polovice heránekem vysokou lemované, s malým dýnkem a střapečkem, a se stínidlem vesed zeleným. Byl osahlý, měl husté, šedivé vlasy. Čepice i plášť nebyly nejčistší a sešlapané střevíce na černých punočkách byly hrubě zaprášeny. Všichni se na něj obrátili. Ale v tom už rychtář rychle vykročil a zvolal:

"Velebný pane! Kde se tu vzal? I pěkně vítám!"

Chytil ho za ruce, potřásl jimi a vtáhl ho skoro do světnice, vsa příchodem nenadálého hosta jedině mile překvapen. P. Vrba smeknuv, stannl před stoly, uklonil se pánům a kynul ostatním, kteří uctivě vstali, jak zaslechli, že příchod je velebný pán. "Seďte, lidičky, seďte," volal P. Vrba veselé. "Nepřišel jsem vám rušit veselí. Odpusťte, rychtář, jestliže..."

"Nic odpusť, velebný pane, a ještě jednou pěkně vítám, a plášť dolů, a ráčejší usednout..."

Posvěcenské hody nastaly od repetice, to jest pater Vrba musil, ačkoliv se bránil, začít od polévky. Hospodyně chtěla kněze jak náleží uctít a také proto, že viděla jak je rychtář vzácný. Až pání kontribuční a pání aktuárová na sebe mrkly, jak selka toho starého pátera obkakuje, ten že je tu teď nejprvnější. Začalo je to pak opravdu mrzet; zdálo se jim, že si jich ani hospodář ani jeho žena tak nevšímají. Pání zámeckého písaře nic nepozorovala, ta jen jedla a rosolky ublizovala, a nevšimla si také, že má ten starý pan páter kabát hodně obnošený, a límeček u krku ne nejbělejší, a že se snad ani nečeeše, jak si to obě zámecké oficírky po německu pošleptaly. Za to mužové jejich byli veselejší a zvláště pan kontribuční dal se do živého hovoru s P. Vrbou, jenž ho dvakrát za sebou hodně rozesmál veselou a nekdotou.

Zatím kantor, jemuž nenadálým příchodem nového hosta odpadl úkol, aby promluvil všelijaké žertovné šprochy, dávno již obral husí stehýnka a pustil se do nových jídel. Zapíjel je divem, pak vínem, užívaje požehnané chvíle, jež přicházela, žel, že jenom jednou za rok. Pil a bavil své nejbližší okolí selské. Za nedlouho všecka společnost se rozjafila ve středů, u panského stolu i v pravo i v levo. Žarty, smích, veselé pokřiky se všude ozývaly; jen pání oficírky se nucně usmívaly nebo neusmívaly, jako když rychtář, do náhod od příchodu P. Vrby jako veselejší duch vjel, vstal a pozdravnou sklenici přilpil vzácným pánům hostům úředníkům na panství J. Cis. Majestátnosti a jejich pánům manželkám i velebnému pánu, jenž je staré matky české synu a se vydávil, že je v Kristu Pánu a v mateřském jazyku pravý všech bratr a upřímný Čech. Sklenice i džbánky cinkaly a cvakaly, všichni pilí a přilpil si a volali vzácným hostům "Vivat". A "Vivat" to za-

zvučelo znovu, když P. Vrba vstav, promluvil o hostiteli, jaký je znamenitý rychtář, takového že není v celém království, aby si ho vážili, a aby byl dlouho živ.

To se již pání oficírky mračily a pání kontribuční pak po chvíli dosti zaškaredila, vidouce, jak její manžel pořád s tím starým páterem, jenž si jich hrubě nevšímá, jakou má s ním kratochvíli, jak se směje jak ho poslouchá, a jak teď, co je — vytahuje sáček a tomu knězi něco vyplácí! A ten jak vesele peníze shrabuje, a jak si teď ruce potřásají! A v tom pan kontribuční, v jehož horejších pokojích bylo patrně již vysvěceno, manželce své oznamoval jako milé překvapení že jí něco pořídil, že abonýroval tuhle skrze velebného pána noviny, tam že je věcí ke čtení —

"Jaké noviny?!" optala se pání zkrátka a žasnou. Když pan kontribuční se po P. Vrbovi ohlížel, nevěda již titulu těch novin, a když P. Vrba oznámil, že to jsou královské poštovské noviny Krameriovy, zasmála se úsečně a zlostně, míníc, že to jsou asi divné noviny, nějaké sprosté, že o nich nikdy neslyšela, stojí-li jen za ty peníze.

Pan kontribuční se zarazil, P. Vrba zčervenal; ale neřekl nic. V tom rychtář vše zamlouval a zamluvil, poroučej-li páni tu asiatskou stroju kafe, že by jim hospodyně ráda poslouchala. Páníčky jí přijaly, ale jak bylo po kávě, již neměly stání. Zvláště pání kontribuční, jež se první ozvala, že již čas, aby jeli. Marně rychtář s rychtářkou zdržovali, marně i pání manželé domlouvali. Pání kontribuční si počínala namířiti na hlavu, že musí ven na čerstvé povětří. A nežli vstala, vstal P. Vrba, a o převr ruce o stůl, začal mluviti, jak se nenadál takového veselí, jak přišel do Milčie, nevěda, že tu je posvěcení, že sem šel navštívit dobrého známého, hodného jejich rychtáře, a že přišel do takové četné a hodné společnosti, a jak jej to těší, že jej tak všichni laskavě přijali, pání záměti i jejich vzácné páníčky (to řekl důrazně a uklonil se jim) i všichni ostatní sousedé, a že by rád, aby měli také oni nějakou památku na ten dnešní den.

Zašel ke zdi, kde visel jeho veliký plášť. Jak ho obrátil, spatřil-li vespod hromadu kapes. Byly většinou prázdny. Ale jak P. Vrba do pláště sáhal, pozorovali, že má ještě pod podšívku a Bůh ví kde kapsy a sehrány. A z těch vytahoval knížky, většinou nevážné, nevelké, netlusté, až jich naložil na stůl celou hromadu. Pak je začal rozdávat, nejprve pánům oficírkám, pak ostatním hostům. Zámecké páníčky žasly a braly nějak v rozpacích, všude jinde chutě a dívaly se hned na tituly darovaných knížek. Pání kontribuční s aktuárovou nahlédly teprve za Milčieci, když se vracely do Poděbrad. Pání kontribuční četla:

"Obrana jazyka českého proti zlobivým jeho utrháům —"

A pání aktuárová: "Opravdový příběh o královské koruně a obšírná zpráva o ceremoních při korunování J. M. král. v Čechách."

Vyjížděly dosti rozmrzelé, a ty knížky jim dodaly; zvláště pání kontribuční. Pustila se do manželce, co s tím páterem, a ty noviny co, a co blánil, že mu dal peníze, ten páter že nemá beztoho dobrý rozum, že rozdává takové hloupé knížky a chodí si skoro jako vandrovník, to že je čistý... Manžel, jemuž se z Milčie nechtělo, a jenž spokojeně si pohvízeloval nebo odřukoval, přestal, a jen bručivým "no, no" — "no vdyt", chláčkolil rozhávanou polovici, těžkým jazykem dodávaje, že selské posvěcení je selské posvěcení, to že je jako v svinském ráji... Za kovářem na okraji seděl panský písař, přikrčuje koš plný výstřížky, aby se nepřevrhl. V koši ke kovářům a boboubatům přistála pání jeho knížku od P. Vrby.

Sama po tolika rosolkách a jiném pití zarděla až se lesknou, podřinovala, a vytrhla se jen, když už zapadl do nějaké žumpy bídné cesty nebo vjel na kámen. — Na Vavákově statku poutěho. Jak soumrak nastal, odebrali se hosté většinou do krémy k muzice. Starší ženské s rychtářkou si sedly, majíce teď volnější chvíli k upřímnému rozhovoru. Rychtář pak zavedl P. Vrba do své světničky vedle hlavní světnice.

Jak rozehl lojovou svíci, všiml si starý kaplan nejprve hojných knih, nejvíce starých. "To je můj poklad," řekl Vavák s úsměvem, spokojen a ne bez pochluhy. "Ráčejší se podívat, a tu je starý náš Beekovský; z toho jsem poznal, jak u nás bývalo, a pojal jsem lásku k tomu jazyku, který vlastní matka ozvučila. A o Němcih jsem všecko poznal, jak na nás byli, a dostal jsem proto takovou nechut k německému jazyku, že jsem se mu nechtěl učit. A také nenaučil. No, a dnes jsem se té němčiny dost neposlouchal," dodal s úsměvem. "S takovými hostmi je posvěcení opravdu veselá prouta, práce bez užítka a pocta bez vědku."

"A to od Čechů a Česek rozených, to němčení, viděl jsem," odvětil Vrba. "Samé husičky, husičky. Ale nobl husičky. A my jsme sprostáčkové, pozoroval jsem na nich, a jak se na člověka dívaly. No, dal jsem jim pro poučení. Ty budou mít radost!" A P. Vrba se zasmál, a ve směchu dodal: "A pan kontribuční abonýroval české noviny. To bude panička číst! — A tu máte divná instrumenta, jako geometr —" prohodil pojednou, všimnuv si v druhém koutě zeměměřického náčiní.

"Ano, velebný pane. Měřím, přeměřuju pole, všecko." "Kde jste se naučil?" "Trochu sám a pak nějaký pan Jirásek, geometr, je teď v Solohradsku, ten nejvíce. Ale velebný pane —"

Došlo na otázky, s kterými měl rychtář na spěch, a s které prve nebylo časn. A P. Vrba vypravoval o smrti faráře Hejny, jak sám dědil, jak teď koná to, o čem už dříve přemýšlel a nač ho vlastně přivedl ten starý sedlák odtud, kdysi přišel prodávat do expedice tu bibli staré Brtkové.

"Tenkrát mnou to hnulo, co ten sedláček povídal, když myslil, že si přišel do expedice pro knížky, a on řekl, že sprostý a chudý člověk nesmí povznést oší svých k bohaté tabuli, že musí hladovět i v tom, jako ve vědění. Když jsem ho pak vedl do kasáren, tu mně povídal a na paměť uvedl, jak je lid hloupý a zatemnělý, ale že by bylo čtenářů dost, jen kdyby bylo knih a míf bídy. Vidíte, rychtář, ten člověk mně vnuknul myšlenku, jak by bylo, kdyby se tomu člověk obětoval, že by to byl dobrý skutek. Ale já nemohl. Byl tu nebožtík pan farář, a nebylo do toho. Ale když chudáček umřel a mně všecko odkázal, povídal si hned: "Teď, Matoušič, jsi svým pánem, půjdeš a posloucháš lidu, z kterého jsi pošel. A mateřskému jazyku. A tak hajdy, nejdřív do expedice; to můžete myslit, že měl Kramerius radost, a tak jsme se smluvili. Teď roznáším jeho a jiné knížky; kde to jde, prodávám, jako u pání bratří na farách, a ti musejí také abonýrovat české noviny, a kde to jde, také jiné, jako ten pan kontribuční," šedivý kaplan se zasmál. "Kde není, tam dávám zadarmo, aby nemusil chudí i v tom hladovět. Milý rychtář, tak už chodím kolik neděl světem, a nic toho nemítuju. Někde mně dají dost dřítkové, jako ti pání, ale chudáci, naši lidé, ti mně všude rádi vidí a vyslechnou. Někde mně ze odbudou, tuhle mně z jednoho dvoru div nevystřčili — ale to nic — někde to musel udělat. Chyba to není žádná. Lidé štu a doštu se. Nejvíce dávám Thomovu Obranu, všude, našeho jazyka obranu, aby viděl, a pobožné knížky, a o korunování, aby věděl — a všelicos, co se hodí a co je. Ještě toho, pane, máme málo."

Vavák naslouchal, div se, s čelým úastenstvím. Na ošech i na tváři bylo mu vidět, že má z toho radost. Také hned poděkoval, aby velebného pána Pánbáh pozdravil, že je jako apoštol ma-

teřského jazyka.

"To nic, o tom nemluve. Tak se toulám teď tady vaší krajinou, dřív jsem byl na půlnoce. A tak jsem tu na posvěcení. Ale o Praze vám nevím nic," dodal pojednou, "teď abyste povídal vy, rychtář."

P. Vrba sebou notně škubl, když uslyšel, že mladá Maternová není už u barona, ale u toho jeho příbuzného, měšťana Lidla. Tak že to Kramerius psal, ten že to má od pana šedivého. Více však Vavák nevěděl. Ještě více pak žal starý kaplan a opravdu se zarmoutil, když za řeči se zeptal na starou Brtkovou.

"Ta se nemůže utěšit, chudák stará."

"Co se jí stalo?"

"To oni nevědí, velebný pane, že se jí ten její vnuk, co se ho tak ujímali, na vojné zastřelil?" P. Vrba trnul, ale hned zlostně vybuchl, na toho kaprála, a na to, jak je obyčejný člověk na vojné z hovada, ba ještě za míf, že ho týrají až do zoufalství. "Jistě také ten mladík," dodal tázavě, "ze zoufalství —"

"Ba, že ze zoufalství. Jak vyšel ze špitálu, vzal si ho zase ten kaprál a pak i hejzman, Němec, na mušku, a tak ho trápili, a šňhali, aby ho v němčem polapili; až ho dostali. Zavřeli ho zase pro nějakou hloupost, jak povídalí volají — a když ho pak pustili, a viděl, že to peklo začne znova, bonchl se."

"A snad před tím ke mně vzkázal, a já nebyl doma. Chudák! A Brtková, co ta —"

"Ah, ta nařiká, a nejvíce, že vnuk sám se zabil. To jí trápí, proto se nemůže utěšit."

"Kde je, kde ostává? Daleko od vás? Podíval bych se k ní."

"To by bylo právě milosrdensví, velebný pane. Brtková není daleko, v sousedství."

Ohlásiv, kam jdou, nařídil rychtář, aby upravili lože pro velebného pána. Za chvíli po té vystupovali do nízké, výměnkářské jizby dřevěné, kahanem na stole osvětlené. U stolu s trnoží, nad nímž v koutě viselo u černého

stropu několik obrázků na skle malovaných, seděla babička prohnutě již věkem hřbetu v šátku na pokos uvázaném, v bílých rukávech, vrásčitá, majíc obnažené od nadloktí ruce uvadlé kůže, vyvstalých žil opřené na rozsvícené tlusté knize. Byla to bible, kterou chtěla pro vnuka prodati, a kterou P. Vrba s Krameriem a šedivým jí zachovali. Teď byla její hlavní utěšitelkou. Seděla nehnutě, zamýšlená a nevšimla si ani hned, že se dveře otevřely. Ale pak když uslyšela, že to je ten velebný pán (neboť už všechno věděla i o pračatech i o pomoci starého kaplana), dala se do usedávého pláče a líbajíc knězi ruce děkovala a hořekovala zároveň.

Oba mužové jí těšili, a nejvíce jí P. Vrba uvolnil. Jeho, knězova útěcha nejvíce vydala, zvláště když jí domlouval, aby nezoufala nad milosrdensvím božím, že vnuk aice sám na sebe ruku vložil, ale Bůh že je nejvyšší milosrdný a že připočte také na váhu to, co ubohého mladíka dohnalo k zoufalému tomu skutku.

Utíšila se poněkud, vypravovala o svém Jiříkovi, jak byl hodný, jak se o ni staral... Že se mohla o něm rozpovídati, tuze jí ulehčilo; ale pojednou, jak v její sedničku nízkých oken zalehl ze tmy oblak posvěcenské muziky, šklubo to babičku, a dala se znovu do pláče. Hudba bolest rozproudila; stávena si připomněla, ti tam hoši že se veselí, a on, chudák, v černé hlině...

Rychtář dnes přišel pozdě za svými hostmi do krémy k muzice. Zdržel se u staré Brtkové a pak s P. Vrbou, kterého zase na statek vyprovodil, a uvedl do světničky, kde stálo nejlepší lože, malovaná postel se sloupky a stříškou, nebys, také malovanou. P. Vrba osaměv, chystal se hned na lože. Pomodlil se jako obyčejně za faráře Hejnu a dnes také za neoblého vojáka mladého, a poděkoval Pánu Bohu za všecko, ulehl i sem pronikal oblak dnu a houel. Dlouho jich však neposlouchal. Usnul. A nevzbudil se ani pak, když domáci i hosté se vrátili z

hospody, kdy je zaváděli na komory, na pádu na lože zvláště upravená, kdy nejednou se ozval ještě veselý smích mladých i žert. Ale ráno, kdy na rychtářovo nádvouf se muzikanti zastavili a vyhrávali dobré jitro posvěcenské, spustivše nejprve starožitnou ranní: "Svatá Trojice Boží", byl už P. Vrba vzhůru, přistojen a na cestu uchystán. Rychtář Vavák ho úřelovně zdržoval a prosil, aby dnes tu ještě zůstal a byl hostem; ale starý kaplan si nedal říci.

"Ne, ne, rychtář, musím. Rád bych toho ještě hodný kus obešel, nežli uhodí zima. Tu to mám s tím kolonem, to budou v něm zas mravenci, už teď se někdy pobírají hlásit, když je šeredně. Musím, musím. Taky už knížky docházejí, potřebuju nových."

Když Vavákoví hosté se sešli na snídání, na pivní polévku a studenou masa, byl P. Vrba ještě s nimi. Ale když se pak a ostatním vesnickým průvodem brali do Skramníka, kam byli Milčieci přifačeny, aby se tam pomodlili za všechny zesulé Milčiecké, aby navštívili jejich hroby, byl už P. Vrba ze statku. Apoštol mateřského jazyka, jak ho Vavák nazval, ve velikém pláští plném kapes, v čepici se štitem kráček bystře polem. Jasně slunečního říjnového dopoledne letěl za ním ohlas veselé hudby, zvučel v čele posvěcenského, vystrojeného průvodu.

XX. O brozých nestvůrách. Posel, pantáta jakýs, bosý a v beranici, v plantě a v úzkých plátěnkách něco přes kolena, tak že mu bylo vidět nahá lýtka, přinesl P. Věkovi uměle složené psaní, zavřité malou pečeti červeného vosku. Na adrese bylo dosti vypsanou, ale třesoucí se rukou: "Monsieur, Monsieur Fr. Wiek a Dobrusehka." V psaní četl mladý kupec:

Novým předplatitelm na "Pokrok" nabízíme za premii I. ročník "Čenko-Amerického Venkova" za doplatek pouhých 25c.

Mnoho-li vážíte? Ztrácíte-li na váze, může příčina toho vězeti v chatrné výživě, kterou zavini slabý žaludek a nezáživnost. Zjednejte svému žaludku pomoc a tu nejlepší mu poskytne Severova Žaludeční Hořká. Cena \$1.00 za láhev. V lékárnách. Máte slabé nervy? Nic tak rychle nečiní z člověka fysickou zriceninu jako ochablé, o třesené nervy. JSTE NERVOŠNÍ? Proč takový vážný stav svého zdraví zanedbávati? Zkuste a užijete Severův Nervoton. Pripojí-li se k pravidelnému užívání též náležitá životospráva, duševní klid, pohyb, koupele a masáž, tu lék tento vrátí vám bývalou zdatnost a sílu. Cena jeden dollar. Než bude zlo větší! Dříve nežli s pouhého nastuzení, lehkého pokašlávání a chraptivosti vyvine se zuřivý plícni neduh, zabezpečte se proti zhubným násilníkům; musíte užívat Severův Balsám pro plíce. Severovy Léky obdržíte všude, kde jsou lékárny a obchody s léky. Přesvědčte se, aby vám byly dány právě Severovy Léky a nebojte jiných. Návod je tištěn ve vaší řeči. Naše lékařské oddělení udělí každému písemní poradu zdarma. W. F. SEVERA Co. CEDAR RAPIDS IOWA